

ਜੀ ਉੱਠਣਾ

(28:1-15)

ਮਸੀਹ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਇਹ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਫ਼ਤਹਿਮੰਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਮੌਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ (28:1-7)! ਉਸ ਐਤਵਾਰ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਬੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਅੱਗੇ ਝੁੱਕ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਖਣ ਵਾਸਤੇ ਭੇਜਿਆ (28:8-10)। ਉਸੇ ਵਕਤ ਰੋਮੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਦੀ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (28:11-15)। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਇਸ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੀ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਭਾਵ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮੀ ਰਾਜ ਦੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (28:16-20)।

ਖਾਲੀ ਕਬਰ (28:1-7)

¹ਜਾਂ ਸਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹੁ ਫੁੱਟਣ ਦੇ ਵੇਲੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਅਤੇ ਦੂਈ ਮਰੀਅਮ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਈਆਂ। ²ਅਰ ਵੇਖੋ ਇਕ ਵੱਡਾ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦੂਤ ਅਕਾਸ਼ੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਅਰ ਨੇੜੇ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ³ਉਹ ਦਾ ਰੂਪ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗਾ ਅਰ ਉਹ ਦਾ ਬਸਤਰ ਬਰਫ਼ ਜਿਹਾ ਚਿੱਟਾ ਸੀ। ⁴ਅਤੇ ਉਹ ਦੇ ਭੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਰਾਖੇ ਕੰਥ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਾਂਙੂ ਹੋ ਗਏ। ⁵ਪਰ ਦੂਤ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਡਰੋ ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਲਦੀਆਂ ਹੋ। ⁶ਉਹ ਐਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਆਓ ਇਹ ਥਾਂ ਵੇਖੋ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ⁷ਅਰ ਛੇਤੀ ਜਾਕੇ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਭਈ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਉਹ ਤੁਹਾਥੋਂ ਅੱਗੇ ਗਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਉੱਥੇ ਵੇਖੋਗੇ। ਲਓ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤ 1. ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਦੋਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਇਕ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਜੋੜੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਸਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹੁ ਫੁੱਟਣ ਦੇ ਵੇਲੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯਿਸੂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। NEB ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਸਬਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਨਿੱਕਲਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ।’’

ਬੀਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਵਾਲਾ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸੀ। ‘‘ਬੀਤ ਗਿਆ’’ ਦੇ ਲਈ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ (*opse*) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ‘‘ਦੇਰ’’ ਜਾਂ ‘‘ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਉਪਸਰਗ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਬਾਅਦ ਵਿਚ’’ ਹੈ।¹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਏ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਪਹੁ ਫੁਟਣ ਦੇ ਵੇਲੇ’’ (*epiphosko*) ਤੋਂ ਭਾਵ ‘‘ਅੱਗੇ ਵੱਧਣਾ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਥੇ ‘‘ਅੱਗੇ ਚਮਕਣਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਮੁਨ੍ਹੇਰੇ’’ ਵੱਧ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।² ਬਹੁਵਚਨ ਰੂਪ (*sabbaton*) ਆਇਤ 1 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ‘‘ਸਬਤ’’ (ਸਤਵਾਂ ਦਿਨ) ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ‘‘ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ’’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਵਿਚ ‘‘ਹਫ਼ਤਾ’’ (ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ)³ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।⁴

ਔਰਤਾਂ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਸਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਰਾਮ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ (ਲੂਕਾ 23:56)। ਉਹ ਸਬਤ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ (ਸਾਡਾ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ) ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਦੋਂ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਉਹ ਐਤਵਾਰ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰੇ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਤੜਕੇ ਸੂਰਜ ਚੜਦੇ ਹੀ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਆਈਆਂ’’ (ਮਰਕੁਸ 16:2; NIV)। ਲੂਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਅਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਹ’’ ਆਈਆਂ (ਲੂਕਾ 24:1)।⁵ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੂੰਹ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਆਉਣਾ ਮਸੀਹ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਸਮਰਪਣ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਅਤੇ ਦੂਈ ਮਰੀਅਮ ਦਾ ਹੀ ਨਾਂਅ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰ ਤੋਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਥਾਂ ਵੀ ਵੇਖੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ (27:55, 56, 61 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸਲੋਮੀ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 16:1), ਜਦਕਿ ਲੂਕਾ ਨੇ ਯੋਆਨਾ ਅਤੇ ‘‘ਹੋਰ ਤੀਵੀਆਂ’’ ਜੋੜਿਆ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24:10; ਵੇਖੋ 8:3)।

ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਆਖੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਸਾਲੇ ਲਾਉਣ ਆਈਆਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16:1)। ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਤੇ ਮਸਾਲੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 19:39, 40), ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ ਸਬਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਹੋਰ ਬੇਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਕਫ਼ਨ ਦਫ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਕਬਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਵੱਡੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹਟਾ ਸਕਣਗੀਆਂ ਜਿਹੜਾ ਕਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਰੋੜ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 16:3)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੇ ਰੋਮੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਕਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਹਿਰਾ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (27:62-66)। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਕਬਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਆਇਤ 2. ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ (*idou*) ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਵੇਖੋ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਉਤੋਜਨਾ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (28:2, 7, 9, 11, 20)। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ। ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ‘‘ਫਲਸਤੀਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਾਸ ਭੂਗੋਲਿਕ ਖੂਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭੁਚਾਲ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ’’ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਯਰਦਨ ਦੀ ਦੱਰਿਆਂ ਵਾਲੀ ਘਾਟੀ ਦੇ ਉਸ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ‘‘683 ਮੀਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਾੜੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਟਾਉਰਸ ਰੇਂਜ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਤਕ

ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਫੈਲੀ ਹੈ।⁶ ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਆਮ ਭੁਚਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਇਆ ਯੂਨਾਨੀ ਸੰਯੋਜਕ ਸ਼ਬਦ (*gar*) ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕਾਰਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦੂਤ ਇਹਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (1 ਰਾਜਿਆਂ 19: 12; ਮੱਤੀ 24: 7; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 16: 26; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 6: 12; 8: 5; 11: 13, 19; 16: 18)⁷ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਲੀਬ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਵਾਰ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ (27: 51; 28: 2)।

ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ ਵਿਚ ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਇਕ ਜੁਆਨ ... ਚਿੱਟਾ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨੀ’ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 16: 5)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ‘ਦੋ ਪੁਰਸ਼ ਚਮਕੀਲੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ’ ਵਿਖਾਏ (ਲੂਕਾ 24: 4)। ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਵੀ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ‘ਦੋ ਦੂਤ’ ਦੱਸੇ ਹਨ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 12)। ਮੱਤੀ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ (8: 28; 20: 30; 21: 2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਕਿਉਂ? ਮੱਤੀ ਅਤੇ ਮਰਕੁਸ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਨੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ (ਲੂਕਾ 24: 5)। ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਡੋ ਅੱਡ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਤੇ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਚਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਹੈ।

ਦੂਤ ਅਕਾਸ਼ੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਅਰ ਨੇੜੇ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ (27: 60 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਕਬਰ ਤੋਂ ਹੱਟ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ। ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਈ ਗਈ ਮੋਹਰ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ (27: 66 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਉਸ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਕੌਣ ਹਟਾਵੇਗਾ (ਮਰਕੁਸ 16: 3)। ਪੱਥਰ ਦੇ ਉੱਪਰ ਉਸ ਦਾ ਬੈਠਣਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣ, ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 3. ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗਾ ਅਰ ਉਹ ਦਾ ਬਸਤਰ ਬਰਫ਼ ਜਿਹਾ ਚਿੱਟਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16: 5; ਲੂਕਾ 24: 4; ਯੂਹੰਨਾ 20: 12)। ਮੱਤੀ ਵੱਲੋਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਵੇਰਵਾ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਚਕਮ ਨੂੰ ਫੜਦਾ ਹੈ। ‘ਬਿਜਲੀ’ ਦਾ ਸਬੰਧ ‘ਸੁਰਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ (ਦਾਨੀਏਲ 10: 6), ਸੈਤਾਨ ਦੇ ਡਿੱਗਣ (ਲੂਕਾ 10: 18), ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਆਉਣ (ਮੱਤੀ 24: 27)’ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ⁸ ਪਵਿੱਤਰ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ (ਦਾਨੀਏਲ 7: 9; ਮੱਤੀ 17: 2; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 3: 4, 5, 18; 4: 4; 6: 11; 7: 9, 13, 14; 19: 14)। ‘ਬਰਫ਼ ਨਾਲੋਂ ਚਿੱਟਾ’ ਬਾਈਬਲੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਆਮ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਜ਼ਬੂਰ 51: 7; ਯਸਾਯਾਹ 1: 18; ਦਾਨੀਏਲ 7: 9; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 14)।

ਆਇਤ 4. ਰਾਖੇ ਜਿਹੜੇ ਕਬਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਭੈ ਦੇ ਮਾਰੇ ਰਾਖੇ ਕੰਧ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਾਂਙੂ ਹੋ ਗਏ (ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 17)। ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ ਨੂੰ ਵਰਤੀਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ‘ਇਕ ਵਿਅੰਗ ਭਰਿਆ ਪਾਸਾ ਪਲਟਨਾ ਹੈ, ਯਿਸੂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਮਰੇ ਹੋਏ ਲਗਦੇ ਹਨ।’ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਸ਼ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜਣੇ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਸਭ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ (28: 11)।

ਆਇਤ 5. ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਕਬਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੇ ਰਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਥਰ ਮਿਲਿਆ! ਇਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੱਥਰ ਦੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਸਕਦਾ ਸੀ।¹⁰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਪੱਥਰ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਲਈ ਹਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ‘ਉਹ ਦੁਵਿਧਾ ਵਿਚ ਪਈਆਂ’ (ਲੂਕਾ 24:3, 4)।

ਦੂਤ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਡਰੋ’ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ। ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਇਸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਸਨ (1:20; ਲੂਕਾ 1:13, 30; 2:10)। ਰੱਬੀ ਦੂਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਨ।¹¹ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਲਿਆਈ ਲਈ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ ਸੀ। ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਭੈ ਨੂੰ ਦੂਰ ਭਜਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਖ਼ੁਦਾ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ‘ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਲਦੀਆਂ ਹੋ।’ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਕਬਰ ਤੇ ਆਈਆਂ ਸਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:23; 2:2; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:1)।

ਆਇਤ 6. ਔਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ (27:61)। ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ (*egerthe; egeiro* ਤੋਂ) ਕਰਮਵਾਚ ਵਿਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਉਹ ਜੀ ਉੱਠ ਚੁਕਿਆ’ ਹੈ (TEV; NEB; NRSV; NLT; JNT)। ਕਰਮਵਾਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਗਤੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। CEV ਵਿਚ ‘ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੀਣ ਲਈ ਉਠਾ ਲਿਆ ਹੈ’ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਗਲੂਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 3:14, 15)।

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਬਰ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਦੇ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:4-7) ਜਾਂ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ (1) ਕਬਰ ਖਾਲੀ ਸੀ, (2) ਯਿਸੂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ (3) ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਬੂਵਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ (27:62, 63 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਚਿਆਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਵੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਿਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ (16:21-23; 26:21, 22, 31-35)। ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਯਿਸੂ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਚਿਆਈ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਜਿੰਦਾ ਸੀ (ਲੂਕਾ 24:6, 8)।

ਔਰਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਕਬਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ (ਲੂਕਾ 24:3), ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ

ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ: ‘ਆਓ ਇਹ ਥਾਂ ਵੇਖੋ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।’ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬਾਈਬਲ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜੀ ਉੱਠੇ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਨਿਰਾਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀ ਉੱਠੇ ਸਨ ਉਹ ਫੇਰ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਦੋਬਾਰਾ ਕਦੀ ਨਾ ਮਰਨ ਲਈ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 6:9)। ਹਰ ਯਹੂਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਯਿਸੂ ਉਸ ਲੰਮੀ ਉਡੀਕ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾ ਫਲ ਬਣਿਆ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:20, 23)।¹² ਇਹ ਸੱਚ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ *ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ* ਜਾਂ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:57, 58)।

ਆਇਤ 7. ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਲਾਹੀ ਦੂਤ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਅੱਡ ਕੀਤਾ (ਮਰਕੁਸ 16:7)। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਮੁੱਕਰਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 26:69-75)।

ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ [ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ] ਅੱਗੇ ਗਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਕੁਸ 16:7 ਵਿਚ ਇਹ ਵਾਧੂ ਸ਼ਬਦ ਹਨ: ‘ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ।’ ਇਹ ਹਦਾਇਤ ਉਸੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਸੀ (26:32 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)।

ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਇਕ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਥਾਂ ਭਾਵ ਉਸ ਪਹਾੜ ਤੇ ਮਿਲਣਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ (28:16)। ਗਲੀਲ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਉਹ ਇਲਾਕਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਖਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਹੈਰਾਨ ਗਵਾਹ (28:8-10)

^੧ਅਤੇ ਉਹ ਭੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਬਰ ਕੋਲੋਂ ਛੇਤੀ ਚੱਲ ਕੇ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ^੨ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਰ ਬੋਲਿਆ, ਸੁਖੀ ਰਹੋ! ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ^{੧੦}ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਡਰੋ ਨਾ, ਜਾਓ, ਮੇਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਜੋ ਗਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ।

ਆਇਤ 8. ਉਲਝਣ ਭਰੇ ਮਨ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਕਬਰ ਕੋਲੋਂ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਗਈਆਂ। ਮਰਕੁਸ 16:8 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਓਹ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਕਬਰ ਪਾਸੋਂ ਨੱਸੀਆਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਕੰਬਦੀਆਂ ਅਤੇ ਘਬਰਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਅਰ ਡਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀਆਂ।’ ਉਹ ਭੈ ਨਾਲ ਸਹਿਮ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਖੌਫ਼ਨਾਕ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ। ਉਸ ਅਨੁਭਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵ ਭੈ ਦੀ ਵਧੀਆ ਕਿਸਮ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਖ਼ਬਰ ਨੇ ਕਿ ਮਸੀਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ (28:6) ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ	
1. ਕਬਰ ਤੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ	ਮਰਕੁਸ 16: 9-11; ਯੂਹੰਨਾ 20: 11-18
2. ਕਬਰ ਤੋਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ	ਮੱਤੀ 28: 8-10
3. ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਪਤਰਸ ਨੂੰ	ਲੂਕਾ 24: 34; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 5
4. ਇਮਾਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ	ਮਰਕੁਸ 16: 12, 13; ਲੂਕਾ 24: 13-32
5. ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਚੌਥਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ (ਥੋਮਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ)	ਮਰਕੁਸ 16: 14; ਲੂਕਾ 24: 36-43; ਯੂਹੰਨਾ 20: 19-25
6. ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਚੁਥਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ (ਥੋਮਾ ਸਣੇ)	ਯੂਹੰਨਾ 20: 26-29; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 5
7. ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਨੇੜੇ ਸੱਤ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ	ਯੂਹੰਨਾ 21: 1-23
8. ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ	ਮੱਤੀ 28: 16-20; ਮਰਕੁਸ 16: 15-18
9. 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ	1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 6
10. ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਾਈ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ	1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 7
11. ਜੈਤੂਨ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੇ	ਮਰਕੁਸ 16: 19; ਲੂਕਾ 24: 44-53; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1: 3-8; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 7

ਆਇਤ 9. ਰਾਹ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਰ ਬੋਲਿਆ, ਸੁਖੀ ਰਹੋ। ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਅੱਖੀ ਵੇਖੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਸੀ।

ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ‘‘ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ’’ ਲਈ ਸ਼ਬਦ (*proskuneo*) ਮੱਤੀ ਵਿਚ ਤੇਰਾਂ ਵਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਨਮਾਨ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਝੁਕਣ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਬੰਦਗੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਇਤਾਂ 9 ਅਤੇ 17 ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ (2:2 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ (14:33)। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:25, 26; 14:11-15; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 22:8, 9)।

ਆਇਤ 10. ਯਿਸੂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਚੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (28:7): ‘‘ਡਰੋ ਨਾ, ਜਾਓ, ਮੇਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਆਖੋ ਜੋ ਗਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਹ ਉੱਥੇ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ।’’ ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਸੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਨੂੰ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੇਰਵਾ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ‘‘ਯਹੂਦੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ।’’¹³

ਮੱਤੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਦੀ ਮੁੜ ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਚੋਲਿਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਸੀ (28:16), ਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਤੀਰੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪਰਬ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਰਤਾਂਤ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੋਰ ਦਰਸ਼ਣ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3)।

ਝੂਠੀ ਰਿਪੋਰਟ (28:11-15)

¹¹ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਪਹਿਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਕੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ¹²ਅਤੇ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਰ ਮਤਾ ਪਕਾ ਕੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ¹³ਅਤੇ ਬੋਲੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਾਂ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲੈ ਗਏ। ¹⁴ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹਾਕਮ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰੰਦਰ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ¹⁵ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲੈਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਲਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤਕ

ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੈ।

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਮੱਤੀ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਬਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਬਿਠਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ (27:62-66)। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੌਫ਼ (28:4) ਅਤੇ ਉਸ ਝੁੱਟੀ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਈ ਸੀ (28:11-15)।

ਆਇਤ 11. ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਦਮੇ ਤੋਂ ਸੰਭਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ (28:4) [ਰੋਮੀਆਂ] ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਕੇ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਤੁਸ ਹਾਕਮ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (27:62, 65, 66)। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਾਸ਼ ਭਾਵੇਂ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਾਲ ਭਰੇ ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਸਕਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਣਾ ਸੀ।¹⁴

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਮੱਤੀ ਦੇ ‘ਸਾਰੀ’ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੁਚਾਲ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ (28:4)। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਇਹ ਆਖ਼ਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਹ ਐਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ’ (28:6)।

ਆਇਤਾਂ 12, 13. ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜ਼ਕ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਰ ਮਤਾ ਪਕਾਇਆ। ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਚਨ ਲਈ ਐਨੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ (27:64-66) ਉਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਾਸ਼ ਗਾਇਬ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਕਬਰ ਖਾਲੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਖ਼ਬਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।¹⁵

ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਬਦਲਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ‘ਬਹੁਤ ਰੁਪਏ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ (*arguria hikana*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਕਾਫ਼ੀ ਚਾਂਦੀ’ ਜਾਂ ‘ਕਾਫ਼ੀ ਦੌਲਤ’ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਰਿਸ਼ਵਤ ਐਨੀ ਵੱਡੀ’ (NEB) ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਆਖ਼ਦਿਆਂ ਕਿ ‘ਜਦ ਅਸੀਂ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਾਂ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਲੈ ਗਏ’ ਝੂਠੀ ਅਫ਼ਵਾਹ ਫੈਲਾਉਣੀ ਸੀ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਮਾਮਲਾ ਸੁਲਝ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਝੂਠ ਕਿੰਨਾ ਬੇਤੁਕਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੇਲੇ ਉਸਦੀ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਭੱਜ ਚੁਕੇ ਸਨ (26:56)। ਦੂਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪਤਰਸ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਿਆ ਸੀ (26:69-75)। ਸਲੀਬ ਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਚੇਲੇ ਹੋਰ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਸਨ (ਲੂਕਾ 24:21)। ਯਿਸੂ ਦੀ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19, 26)। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰੋਮੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਾਜ ਸੀ (26:51; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:6)।

ਆਇਤ 14. ਨੀਂਦ ਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਕਬਰ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਨਾ ਕਰ ਪਾਉਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਜਕਾਂ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੂਠੀ ਖਬਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹਾਕਮ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੀਕਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਪਿਲਾਤੁਸ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ।

ਆਇਤ 15. ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਰੁਪਏ ਲੈਕੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਖਲਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅੱਜ ਤਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਾਗਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੌਂ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ?

ਅੱਜ ਤਕ ਦਾ ਵਾਧੂ ਵਾਕਅੰਸ਼ (ਵੇਖੋ 11:23) ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਕਤ, ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਝੂਠ ਫੈਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਸਟਿਨ ਮਾਰਟਿਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਫਰੇਬ ਦੂਜੀ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਲੋਕ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ‘‘ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਲਹੁਣੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਉੱਪਰ ਉਠਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ [ਧੋਖਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ]।’’¹⁶

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਰਸ਼ਣ (ਅਧਿਆਇ 28)

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹੁਣ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਦਰਸ਼ਣਾਂ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਦਰਸ਼ਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ) ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘੱਟਨਾ ਹੈ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਭੋਗਣ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਨਾਲ ਜੀਉਂਦਾ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹਲੀਆਂ ਦਿਨਾਂ ਤੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ (ਮਰਕੁਸ 16:9; ਯੂਹੰਨਾ 20:14-17), ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਈ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਬਰ ਤੇ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ (28:9, 10)। ਲੂਕਾ ਅਤੇ ਪੌਲੁਸ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਸੀ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ (ਲੂਕਾ 24:34; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:5)। ਉਸ ਨੇ ਇਮਾਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਦੋ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕਲਿਉਪਸ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24:13-35)। ਉਸ ਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ-ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਥੋਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19, 24) ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਜਦੋਂ ਥੋਮਾ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਉੱਥੇ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 20:26)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਕੋਲ ਸਤ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 21:1-23)। ਮੱਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਅਨਾਮ ਪਹਾੜ ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰੇਟ ਕਮੀਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ (28:18-20)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸ਼ਣ ਦਿੱਤਾ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:6, 7)। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ

ਦਰਸਣ ਦਿੱਤਾ (ਲੂਕਾ 24:50, 51; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3-12)। ‘‘ਅਤੇ ਸਭ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਣ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਅਪੂਰੇ ਜੰਮ ਨੂੰ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:8)।

ਜੇ ਯਿਸੂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਨਾ ਉੱਠਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਪਰ ਹੁਣ ਮਸੀਹ ਤਾਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਸੁੱਤਿਆ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਲ ਹੈ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:20)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਲਾਜ਼ਰ ਦੀ ਭੈਣ ਮਰੀਅਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ‘‘ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਿਆਮਤ ਅਤੇ ਜੀਉਣ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਮਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਵੀ ਜੀਵੇਗਾ। ਅਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਜਿਹੜਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਨਿਹਚਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸੋ ਸਦੀਪਕਾਲ ਤੀਕੁ ਕਦੇ ਨਾ ਮਰੇਗਾ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 11:25, 26)। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਪੌਲਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ‘‘ਪਰ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਫ਼ਤਹਿ ਬਖ਼ਸ਼ਦਾ ਹੈ!’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:57)।

‘‘ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ!’’ (28:1-17)

ਕਬਰਾਂ ਤੇ ਲਿਖੇ ਪੱਥਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘‘ਇੱਥੇ ਉਹ ਪਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।’’ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਬਰ ਖਾਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਮਰਿਆ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਸੀ, ਪਰ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਦਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਯਿਸੂ ਅਜੇ ਵੀ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ‘‘ਅਸੀਂ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਰਸ ਯੋਗ’’ ਹਾਂ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:19)।

ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਜਾਇਜ਼ ਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (28:6)। ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਨਬੂਵਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਜ਼ਬੂਰ 16:8-11; ਯਸਾਯਾਹ 53:10-12; ਹੋਸ਼ੇਆ 6:2), ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (16:21; 17:23; 20:19; 27:40, 63; ਯੂਹੰਨਾ 2:19)।

ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ (28:7-10)। ਚਸਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਦੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਬੂਤ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲੀਸੀਆ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਲੋਤੀ ਹੈ।

ਜੀ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਸੱਕ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (28:11-17)। ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੋਕ ਸੱਕ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਜੀ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਨਕਾਰਣ ਦੇ ਕਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੀ ਗਏ ਹਨ।

ਜੀ ਉੱਠਣ ਨਾਲ ਕੀ ਫ਼ਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਅਬਦੀ ਫ਼ਰਕ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ!

ਯਿਸੂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ! (28:1-10)

ਅਰਿਮਥੈਆ ਦਾ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮਸ, ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸਬਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਣ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਬਿਨਾਂ ਉਮੀਦ ਦੇ ਹੋਵੇ। ਪੌਲਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੁਸ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ

ਲਿਖਿਆ, ‘‘ਜੇ ਨਿਰੇ ਇਸੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਅਸਾਂ ਮਸੀਹ ਉੱਤੇ ਆਸ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਂ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 19)। ਕਿਉਂ ਭਲਾ? ਜੇ ਯਿਸੂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਫਜ਼ੂਲ ਹਨ, ਰਸੂਲ ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਸਭ ਝੂਠੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਆਪਣੇ ਪਾਪਾਂ ਵਿਚ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਾਸ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਅਜੇ ਤਕ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਦੇ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 14-18)! ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੌਲਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ‘‘ਪਰ ਹੁਣ ਮਸੀਹ ਤਾਂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ, ਸੁੱਤਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਫਲ ਹੈ’’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 20)। ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਪਵਿੱਤਰਤਾਈ ਦੇ ਆਤਮਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਕਰਕੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ’’ (ਰੋਮੀਆਂ 1: 4)।

ਜਿਸ ਦਿਨ ਯਿਸੂ ਮਰਿਆ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕਾਲਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵੇਖਣਗੇ। ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਯਹੂਸਲਮ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਚੁਬਾਰੇ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੁਕਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 19)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਚਮੁਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫੇਰ ਜੀ ਉੱਠੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਫੈਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਿ ਉਸਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਦਲ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵੇਖਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਚੱਲੇ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਵੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਡੂੰਘੇ ਸਦਮੇ ਕਰਕੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਪਏ ਕੁਝ ਉਨਮਾਈ ਚੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸੀ! ਇਹੀ ਇਕ ਤੱਥ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਮਗਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ (28:1-10)

ਯਹੂਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਵਾਰ ਘੱਟ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ,¹⁷ ਪਰ ਯਿਸੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਰਚੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ।

1. ਉਹ ਬਰਾਬਰ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 4: 1-42)।
2. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (12: 48-50)।
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 10: 38-42)।
4. ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ (ਲੂਕਾ 8: 1-3)।
5. ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ (27: 55, 56)।
6. ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਘੜੀ ਵਿਚ ਮਾਤਬਰ ਸਨ (27: 55, 56)।
7. ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਸਨ (28: 7, 10; ਮਰਕੁਸ 16: 9, 10; ਲੂਕਾ 24: 1-10; ਯੂਹੰਨਾ 20: 18)¹⁸

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ (28:1)

ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਗਲਤ ਸਮਝੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਸਵਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ ਇਵੇਂ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਫਿਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਡੇਰੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਉਹ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਰੀਅਮ ਨੂੰ ਉਹ ਔਰਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਵਿਭਚਾਰ ਕਰਦੀ ਫੜੀ ਗਈ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 8: 1-11) ਜਾਂ ਉਹ ਪਾਪਣ ਜਿਹੜੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਤੇ ਰੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਪੂੰਝ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮ ਕੇ ਖੁਸ਼ਬੂਦਾਰ ਇਤਰ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਸਹ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 7: 37, 38)। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਹੈ ਕੌਣ ਸੀ?

ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲਾ ਨਾਮਕ ਥਾਂ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਜੋ ਗਲੀਲ ਦੀ ਝੀਲ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਕੰਡੇ ਤੇ ਸੀ (15: 39 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ)। ਉਹ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਸਮਾਨੀ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਬਦਰੂਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16: 9; ਲੂਕਾ 8: 2)। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਮਰਪਿਤ ਚੇਲੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾਈ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 8: 2, 3)। ਮਰੀਅਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖ਼ਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਕਲਵਰੀ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹੇ ਸਨ (27: 56; ਮਰਕੁਸ 15: 40; ਯੂਹੰਨਾ 19: 25), ਅਤੇ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਸਵੇਰ ਕਬਰ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 16: 1)। ਮਰਕੁਸ 16: 9 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਓਸੇ ਨੂੰ ਵਿਖਾਲੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਵਾਲਟਰ ਬਾਊਰ, *ਦੇ ਗ੍ਰੀਕ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੇਪ. ਸੰਪਾ. ਫ੍ਰੈਡਰਿਕ ਡਬਲਯੂ. ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 746. ²ਉਹੀ, 386. ³ਉਹੀ, 909-10. ⁴ਇਹ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20: 7 ਵਿਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਚੇਲੇ ਰੋਟੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ NEB "ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਰਾਤ" ਗਲਤ ਹੈ। ⁵ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਦੇ "ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ... ਜਦੋਂ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਸੀ" ਆਉਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 1)। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਕੱਲੀ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਅਜੇ ਹਨੇਰਾ ਸੀ, ਦੇ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਿਦਵਾਨ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਸਹਿਦਰਸ਼ੀ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਸੀ। ਪਰ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਤੇ ਫ਼ੋਕਸ ਕੀਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਆਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸੂਰਜ ਨਿੱਕਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੇ ਅਜੇ ਘੁਸਮੁਸਾ ਸੀ। ਯੂਹੰਨਾ ਸਹਿਦਰਸ਼ੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਫ਼ਰਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ। ⁶ਜੌਂਡਰਵਨ *ਇਲੱਸਟ੍ਰੇਟਡ ਬਾਈਬਲ ਬੈਕਗਰਾਉਂਡਜ਼ ਕਮੈਂਟਰੀ*, ਜਿਲਦ 1, ਮੈਥਿਊ, ਮਾਰਕ, ਲੂਕ, ਸੰਪਾ. ਕਲਿੰਟਨ ਈ. ਆਰਨੋਲਡ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ, 2002), 185 ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਜੇ. ਵਿਲਕਿੰਸ, "ਮੈਥਿਊ" ਦ ਜੌਂਡਰਵਨ *ਪਿਕਟੋਰੀਅਲ ਇੰਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਆਫ਼ ਦ ਬਾਈਬਲ*, ਸੰਪਾ. ਮੈਰਿਲ ਸੀ. ਟੈਨੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਜੌਂਡਰਵਨ

ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1975), 2: 179 ਵਿਚ ਡੀ. ਆਰ. ਬੋਵਜ਼, ‘‘ਅਰਥਕੁਏਕ।’’⁷ ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਾਰਟ 2, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976), 169. ⁸ਉਹੀ। ⁹ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ, *ਮੈਥਿਊ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਹਿਜ਼ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਥਿਓਲੋਜੀਕਲ ਆਰਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1982), 588. ¹⁰ਜੀ ਉੱਠੀ ਆਪਣੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 19, 26)।

¹¹ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਡਰੇ ਹੋਏ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ¹²ਵਿਲਕਿੰਸ, 185. ¹³ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ, *ਮੈਥਿਊ*, ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ (ਲੂਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 331. ਵੇਖੋ ਜੋਸੇਫ਼ਸ *ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼* 4.8. 15; ਮਿਸ਼ਨਾਰ *ਰੋਸ ਹੋਸਾਨਾ* 1.8. ¹⁴ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲੀਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 740. ¹⁵ਲੂਈਸ, 171. ¹⁶ਜਸਟਿਨ ਮਾਰਟਿਰ *ਡਾਇਲਾਗ ਵਿਦ ਟ੍ਰਾਇਫੋ* 108. ¹⁷ਵੇਖੋ ਜੋਸੇਫ਼ਸ *ਅਗੋਸਟ ਅਪਿਅਨ* 2.25. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘੱਟ ਰੁਤਬਾ ਇਸ ਫ਼ਾਰਮੂਲੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ‘‘ਔਰਤਾਂ, ਗੁਲਾਮ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ਼’’ (ਮਿਸ਼ਨਾਰ *ਸੁੱਕਾਹ* 2.8; *ਬੇਰਾਕੋਥ* 3.3)। ¹⁸ਵਿਲਕਿੰਸ, 181.